

Ko se je »Celjan« vrnil, je ideja »vzletela«

V Zgodovinskem arhivu Celje odprli razstavo o začetkih jadralskega letalstva v Celju

Navdušenje za nekaj, kar si močno želimo, čista radost za posvečen cilj lahko mnogokrat premaga še tako zapletene finančne, pravne, politične in druge ovire. Če se le zberejo pravi ljudje in ustvarijo pravo energijo. Zgled za to je lahko zgodba o začetkih jadralskega letalstva v Celju. S pomočjo prijateljev in navdušencev ob koncu tridesetih let prejšnjega stoletja sta jo pisala Bogdan Mirnik in Mirko Mejavšek, za spominsko razstavo v Zgodovinskem arhivu Celje pa sta jo obudila in podživila njuna sinova z istima imenoma.

Leta 1928 je bil v Celju ustanovljen aeroklub kot del takratnih Naših kril, letalskega kluba Kraljevine Jugoslavije. Isto leto je bil na vojaškem po-

Partnerja pri razstavi sta še Gimnazija Celje – Center in Muzej novejšje zgodovine Celje. Ob razstavi je izšla tudi posebna znamka in razglednica Pošte Slovenije.

ligonu v Levcu veliki letalski miting, ki je pritegnil množico obiskovalcev. Začetek svetov-

ne gospodarske krize leta 1931 in politična nenaklonjenost tedanjih oblasti sta med drugim vplivala, da je zagon splahnel in celjski aeroklub je zajelo mrtvilo.

Da bi ustanovila jadralsko skupino in na ta način obudila življenje v klubu, sta med slujenjem vojaškega roka v Nišu, leta 1935, razmišljala dobra prijatelja Bogdan Mirnik in Mirko Mejavšek. »Njun načrt je bil, da po vrnitvi v Celje za to idejo navdušita tudi Ladislava Ropasa, ki je imel v Celju avtomehanično delavnico in je bil »zastrupljen« z željo po konstruiranju letal,« se Bogdan Mirnik mlajši spominja pripovedovanja svojega očeta.

Ključni mož z Dunaja

Ladislav Ropas, ki je izhajal iz dunajske družine, njegov brat pa je bil izdelovalec klavirjev, je bil pomemben člen za uresničitev ideje o nastanku jadralske sekcije. V aeroklubu je Ladislav želel sestaviti motorno letalo, potem ko je od štaba jugoslovanske vojske prejel motor Daimler, a mu to zaradi omenjene krize, ki je zajela državo in tudi klub, žal ni uspelo.

Kot je Mirniku mlajšemu pripovedoval oče, je že kot otrok iz čistega »firbca« rad zahajal k Ropasovim, v njihovo avtomehanično delavnico na Ljubljanski cesti, in se tako tudi sam postopoma navdušil za sestavljanje letal in letenje z njimi. »Mirko Mejavšek je še malo okleval, ali bi sodeloval v jadralski skupini, saj je bil zelo dober smučar in je računal na to, da se bo udeležil zimskih olimpijskih iger v Garmisch-

Bogdan Mirnik mlajši, ki je večino svojega življenja preživel v Emovi orodjarni, več let pa je delal tudi v Nemčiji v Siemensu, z letalsko izkaznico svojega očeta.

Center) skupini namenil prostor za delavnico.

Ladislav Ropas je kot član celjskega aerokluba navezal stike z jadralsko skupino v Nemčiji, kjer je bilo tovrstno

letalstvo zelo razvito. Z bratom Davorinom in s svojimi pomočniki ter vajenci iz avtomehanične delavnice je konstruiral in z lastnim denarjem izdelal letalo tipa Zögling, ki

Mirko Mejavšek starejši je veljal za najbolj drznega letalca v skupini.

je dobilo vzdevek Celjan. A za Ropasove tehnične dosežke v Celju ni bilo pravega zanimanja, zato je Celjana leta 1933 posodil mariborski jadralski skupini. Ko je bila leta 1936 ustavljena celjska skupina, ji je Ropas podaril svojega Celjana, ki se je tako vrnil iz Maribora. Hkrati se je skupina leta 1936 lotila izdelave še enega zöglinga. V letu ji ga je s pomočjo mariborskih kolegov tudi uspelo sestaviti in tako je obe letali celjska jadralska skupina predstavila na obrtni razstavi leta 1937.

Visoka etičnost zapoved delovanja skupine

To leto je Aeroklub Celje po dolgih letih spet izvedel letno skupščino, na njej pa je prevladala jadralska skupina, ki je začrtala nadaljnji razvoj aerokluba, v katerem sta Bogdan Mirnik in Mirko Mejavšek kot člana odbora imela pomembno besedo. Prvi, ki je člane skupine učil leteti, je bil solani pilot Cene Uršič, potem ga je nasledil Milko Skofič iz Maribora, poznejši mož slovite igralke Gine Lollobrigide, kar je tudi svojevrstna zanimivost v zgodbi o rojevanju celjske jadralske skupine.

»Z očetom sva se o jadralski skupini precej pogovarjala, predvsem je poudarjal, da je bila skupina zavezana visokim etičnim načelom. Velik delež teh načel je bil zajet v pravil-

niku o delovanju kluba, ki je imel kar 112 točk: eno najpomembnejših načel je bilo, da člani ne smejo biti egoisti, ampak morajo delovati v kolektivnem duhu. Gre za vrednote, ki jih danes pogrešamo,« se je razmišljanja svojega očeta spominjal Mejavšek mlajši.

Vojna je skupini »porezala krila«

V sanje mladih navdušencev za oblikovanje letal in letenje sta kruto zarezala druga svetovna vojna in prihod Nemcev v Celje, kar je pomenilo konec delovanja skupine. Glavna protagonist sta med vojno po pripovedovanju njunih sinov doživela različno usodo. »Oče je bil leta 1938 tajnik celjskih obrtnikov, ob začetku vojne pa je bil aktivist v Prvi celjski četni. Ker je bil izdan, je bil zaprt v Starem piskru in pozneje v mariborskih zaporih, od tam pa interniran v Dachau, kjer je dočakal konec vojne. Po njej ni več letel, a je občasno še zahajal v aeroklub,« je povedal Mirnik mlajši.

»Naša družina je bila med vojno razseljena. Dedek in očetova sestra sta morala v Srbijo, oče v Leoben. Vojno je končal v ruski letalski enoti in je po vojni še do leta 1946 deloval v letalstvu v jugoslovanski vojski, s čimer je bila letalske kariere mojega očeta tudi konec,« se biografija očeta po njegovem pripovedovanju spominja Mejavšek mlajši.

Mirko Mejavšek mlajši se je poklicno predal informatiki, med drugim je bil zaposlen v Kolinski v Ljubljani, kjer je igral rokomet za moštvo Slovana, ki je bilo ob Celju takrat najboljši slovenski klub v nekdanji Jugoslaviji. V rokah drži fotografiji »Celjana« iz očetovega arhiva.

Poklon mladostnim sanjam in prijateljstvu

Oba sta v preteklih letih skrbno varovala spominsko zapuščino svojih očetov, ki zajema predvsem fotografije, letalske izkaznice, značke in še nekatere druge predmete. Njuno gradivo tako predstavlja temelj za razstavo, ki je sicer oplemenitenjena še z gradivom potomcev drugih članov te jadralske sekcije, Zgodovinskega arhiva Celje, pokrajinskega arhiva v Mariboru in Muzeja novejšje zgodovine Celje (MNZC).

Za Bogdana Mirnika in Mirka Mejavška je razstava o začetkih jadralskega letalstva v Celju ne le poklon spominu njunih očetov, ampak tudi celjski jadralski skupini kot celoti, prvinskemu konstruktorskemu navdušenju, mladostnim sanjam in velikemu prijateljstvu. To se je ne glede na življenjske vihr, ki so jih preživel člani skupine, v veliki meri obdržalo do konca njihovih življenj.

ROBERT GORJANC
Foto: SHERPA

Bogdan Mirnik in Mirko Mejavšek z avtorjem razstave dr. Bojanom Himmelreichom iz Zgodovinskega arhiva Celje. Sinova ustanovitelja jadralske skupine nista prevzela navdušenja svojih očetov, da bi tudi sama letela: Mirko mlajši se je raje odločil za rokomet, Bogdan mlajši pa se je držal načela, »da morskemu psu še ubežim, v zraku pa se ne rešim«.